

Datum 2018-10-17
Diarienummer 1240/18

Kulturdepartementet
ku.remissvar@regeringskansliet.se

Ku2018/01470/KO

Yttrande från Göteborgs Stad gällande Läsdelegationens betänkande Barns och ungas läsning - ett ansvar för hela samhället (SOU 2018:57)

Göteborgs Stad har beretts tillfälle till yttrande gällande ovan rubricerat ärende och önskar lämna några synpunkter.

I betänkandet dras en skarp skiljelinje mellan traditionell och digital läsning, där det förra görs till norm på bekostnad av det senare. Det saknas även koppling till nya skrivningar om digital kompetens i skolans styrdokument, vilket i allra högsta grad har betydelse för all typ av läsning som sker i skolan. Studier av PISA-testerna i digital läsning, visar att pojkar lyckas bättre i sin läsning av digitala texter än flickor, specifikt är de bättre på förståelse av multimodala texter på nätet (Rasmusson, 2015). De multimodala texternas betydelse för pojkars läsförmåga och läsintresse behöver därför vägas in i betänkandet. Den digitala läsningen kan alltså vara en ingång till den traditionella (och vice versa) och dessa behöver inte ställas i motsats till varandra.

Göteborgs Stad saknar i betänkandet ett avsnitt som lyfter läsning ur ett litteracitets-perspektiv. Litteracitet har definierats av olika forskare, nedan följer några exempel:

- Förmåga att förstå och använda språket i tal och skrift i olika sammanhang samt använda sig av lässtrategier, reflektera över och engagera sig i texter samt skriva för att uppnå sina egna mål, utveckla sina kunskaper och sin potential och för att delta i samhället (t.ex. Barton, 2007, Bergöö, 2009).

- En bred och samlad beteckning på aktiviteter som i ett socialt sammanhang omfattar användningen av tal, bilder, symboler och tecken i direkt eller indirekt koppling till skrift (Axelsson m.fl. 2005:8).
- I takt med samhällets digitalisering kan vem som helst publicera vad som helst. I ett demokratiskt samhälle idag behöver därmed en god läsare förstå hur olika modaliteter kan användas för att få fram olika budskap, och kunna förhålla sig kritisk i en mängd olika textpraktiker, s.k. *critical literacy* (t.ex. Vasquez, 2010, Janks 2010).

Utifrån detta perspektiv är det viktigt att även framhålla att läsningen i skolan ska innefatta aktiviteter som utvecklar elevernas förmåga att både avkoda och förstå text och att dessa förmågor inte är överordnade varandra. Det är vidare av vikt att läsning sker i för läsaren betydelsefulla sammanhang. Inom detta perspektiv ryms alltså även den multimodala läsningen. I betänkandet lyfts vid flera tillfällen fram att förståelsen av analog och digital läsning vilar på samma förmågor och att satsningar i syfte att stärka den digitala läsningen bör gå hand i hand med den traditionella läsningen. I ett sådant resonemang hamnar läsning av multimodala texter utanför.

Göteborgs Stad saknar vidare i betänkandet ett avsnitt som tydligare lyfter läsning ur ett flerspråkighetsperspektiv. En fjärdedel av alla barn och elever i Sveriges förskolor och skolor har ett annat modersmål än svenska. Utöver det finns elever som har svenska som modersmål men har tillgång även till andra språk. Att vara flerspråkig innebär bland annat att en språklig medvetenhet utvecklas som gynnar det abstrakta tänkandet. Därför är det centralt att alla språk värdesätts och att utbildningsverksamheterna erbjuder möjligheter att använda och utveckla alla språk när eleverna tillägnar sig kunskaper. Flerspråkiga barn och elever bör alltså få möjlighet att utveckla både det svenska språket och sitt modersmål.

Det finns i betänkandet förslag om att Skolverket ska ges i uppdrag att ta fram ett allmänt råd för hur man i samverkan med elever bygger upp, utformar, följer upp och utvärderar skolbiblioteksverksamhet. Göteborgs Stad ställer sig bakom detta förslag, men vill betona vikten av att skolbiblioteksverksamheten ingår i den enskilda skolans systematiska kvalitetsarbete. I det allmänna rådet bör det ingå en beskrivning av hur styrkedjan, där elev, skolbibliotekarie, språk-, läs- och skrivutvecklare, rektor, huvudman och politik får tydliga roller i uppdraget att inkludera skolbiblioteket i varje skolas systematiska kvalitetsarbete. Det är också viktigt att den numera obligatoriska förskoleklassen omfattas av skrivningarna i skollagen och läroplanerna.

Läsdelegationen föreslår att Skolinspektionen, inom ramen för den regelbundna tillsynen, särskilt ska fokusera på elevernas tillgång till skolbibliotek. Nyligen presenterades även Tillitsdelegationens betänkande (*En lärande tillsyn - Statlig granskning som bidrar till verksamhetsutveckling i vård, skola och omsorg*, SOU 2018:48), där det argumenteras för att inspektion/uppföljning också bör innehålla en kvalitativ aspekt. Göteborgs Stad menar därför att Skolinspektionen utöver att följa upp tillgången till skolbibliotek även ska följa upp kvaliteten i skolbibliotekens verksamhet.

Göteborgs Stad anser att det statliga *Läsluftet* utöver att rikta sig till skolbibliotekarier även bör omfatta folkbibliotekarier, för att öka förståelsen för uppdraget gällande barn och unga.

Delegationen föreslår att ett Läsråd ska inrättas som ska arbeta för att samla och samordna aktörer och insatser inom kultur, skola, civilsamhälle, folkbildning och näringsliv kring barns och ungas läsning i och utanför skolan. Det är ett bra förslag, Göteborgs Stad anser dock att ett sådant råd måste ha ett tydligt mandat och att delegationen bör visa på vilket sätt Läsrådet kommer att utgöra ett stöd för kommunernas läsfrämjande arbete. Den så kallade "läsambassadören" ska enligt delegationen vara ordförande i rådet, vilket kan vara problematiskt då denne byts ut vart annat år. För kontinuitetens skull vore det bra med en annan lösning.

Vid behandlingen av ärendet i kommunstyrelsen antecknade representanterna från L, M och KD som yttrande en skrivelse från den 17 oktober 2018, enligt bilaga A.

Representanterna från S, MP och V antecknade som yttrande en skrivelse från den 17 oktober 2018, enligt bilaga B.

Göteborg den 17 oktober 2018
GÖTEBORGS KOMMUNSTYRELSE

Ann-Sofie Hermansson

Lina Isaksson

**Yttrande angående Läsdelegationens betänkande
Barns och ungas läsning - ett ansvar för hela samhället**

Barn och elevers *litteracitet* är helt av görande för all undervisning. I dag når var femte elev inte upp till en grundläggande nivå i läsning, vilket är den nivå som Skolverket menar är grunden för att tillgodogöra sig andra kunskaper i skolan. Att elever utvecklar hög språklig kompetens är en förutsättning för att de ska kunna erövra annan kunskap i skolan och få möjlighet att skapa livschanser. Därför måste skolväsendet präglas av höga förväntningar på eleverna och deras förmåga att lära mer.

Att säkerställa läslusten samtidigt som nyfikenheten till konst och kultur grundläggs, tillsammans med ett kritiskt tänkande är en nödvändighet för våra barn och unga. Därför måste också skolbibliotekens roll, och särskilt de pedagogiska bildningsresurserna i form av skolbibliotekarier och liknande, lyftas.

På samma sätt som det finns riktvärden för antal elever per skolsköterska menar vi att det ska finnas riktvärden också för pedagogiska bildningsresurser. Skolbibliotek och skolbibliotekarier är viktig en del av den pedagogiska verksamheten och är en avgörande del för att stärka *litteracitet, väcka läslust och skapa likvärdiga förutsättningar inom skolväsendet.*

BILAGA B

Yttrande (S), (MP), (V)

Kommunstyrelsen

Ärende 4:5

2018-10-17

Yttrande om Kulturdepartementets remiss - Läsdelegationens betänkande Barns och ungas läsning - ett ansvar för hela samhället (SOU 2018:57)

Vi ställer oss bakom betänkandets förslag samt de behov av förtydliganden som förs fram i Göteborgs stads yttrande. Vi vill dock betona hur avgörande barn och ungas läsning är för ökad jämlikhet. Detta framgår inte tillräckligt tydligt i förslaget till yttrande eller i själva betänkandet. Ett utvecklingsområde för att öka jämlikheten i samhället är just att öka barnens läsförmåga. I Göteborg genomförs den långsiktiga satsningen *Jämlikt Göteborg* där projektet ”Staden där vi läser för våra barn” ingår som en grundläggande del för ökad jämlikhet. Detta är ett koncept vi vill permanenta. Bristande läsförmåga påverkar barnens förmåga att uppnå målen i skolan. Det finns också skillnader i vuxnas läsning för barn och barn egen läsning som grundar sig i socioekonomi. En viktig indikator är även hur familjens egna läsvanor ser ut och hur många böcker som finns i hemmet och i vardagslivet. Ett utmärkt initiativ är den nationella satsningen på Läslovet för att lyfta läsningen i hemmet.

Göteborg har tagit täten för ökad jämlikhet även internationellt och koordinerar de kommande åren ett projekt tillsammans med Åbo, Milano, Bryssel och Bristol för att utveckla det läsfrämjande arbetet.